

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - (voor)ontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van de aanvraagprocedures in het Onroerenderfgoedbesluit voor erfgoedpremies bijzondere procedure en voor meerjarenpremie-overeenkomsten.

- Principiële goedkeuring

Het voorstel beoogt het inbouwen van de mogelijkheid om de Vlaamse regering het aanvragen van erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure in toepassing van het Onroerenderfgoedbesluit onmogelijk te laten maken, in het bijzonder als de budgettaire realiteit het niet toelaat om aanvragen binnen een redelijke termijn te honoreren. Dat dit risico reëel is, wordt aangetoond door de huidige wachtlijst voor erfgoedpremies, die aan het huidige toekenningsritme wachttijden van minstens 5 jaar impliceert. Het is de bedoeling om van een schorsingsperiode gebruik te maken om het premiestelsel beter te wapenen tegen de wachtlijstproblematiek.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Het voorstel gaat uit van het beleidsveld Onroerend Erfgoed, en speelt in op de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, met name de derde strategische doelstelling ('De zorg voor het onroerend erfgoed in zichtbaar, toekomstgericht en duurzaam') en in het bijzonder de eerste bijhorende operationele doelstelling: 'Financiële ondersteuning is gediversifieerd en gaat uit van een wederzijds haalbaar engagement'.

Onder de hoofding 'We ondersteunen op basis van redelijke verwachtingen' stelt de beleidsnota:

"De bestaande wachtlijst blijft een probleem. De aanpassingen van de regelgeving tijdens de voorbije regeerperiode hebben een aanzuigeffect veroorzaakt: premienemers hebben massaal beroep gedaan op het vroegere, "voordeligere" restauratiepremiestelsel. We reiken oplossingen aan om de bestaande wachtlijst in te korten. We reserveren extra investeringsmiddelen voor een inhaalbeweging. Tevens onderzoeken we of er andere maatregelen genomen kunnen worden die de wachtlijst mee kunnen helpen terugdringen. We overleggen daarover met de betrokken actoren.

Financiële ondersteuning gaat uit van solidariteit en kostenbewustzijn. Dat betekent enerzijds dat wie steun nodig heeft, die moet kunnen krijgen. Anderzijds moet de overheid kunnen ingrijpen als ze de vraag niet meer binnen redelijke termijnen kan honoreren of als stimuli niet voldoende inspelen op de behoeften en opportuniteiten die er zijn. Het huidige ondersteuningssysteem is volledig vraaggestuurd en voorziet dergelijke veiligheidsmechanismen niet, waardoor er wachtlijsten ontstaan en nieuwe behoeften niet kunnen worden verlicht. We willen het systeem daartegen beveiligen en het beleidsmatig aanstuurbaar maken.”

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Het taalkundig en wetgevingstechnisch advies nr. 2020/94 is ingewonnen op 27 maart 2020;
- De Inspectie van Financiën heeft advies gegeven op 6 juli 2020;
- De Vlaamse minister, bevoegd voor het budgettair beleid, heeft zijn akkoord gegeven op 9 juli 2020.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

In toepassing van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 is het mogelijk om voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan beschermd onroerend erfgoed een erfgoedpremie te bekomen. Het Onroerendergoedbesluit onderscheidt 2 soorten erfgoedpremies, afhankelijk van de gekozen procedure: de standaardprocedure of de bijzondere procedure. Hoewel het besluit het toekennen van de premie letterlijk afhankelijk maakt van ‘de perken van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap’, omvatten de premieprocedures geen enkel aanknopingspunt om in te grijpen als de instroom van premie-aanvragen de mogelijkheden van de Vlaamse begroting dermate overstijgt, dat het onmogelijk wordt om de premie effectief binnen een redelijke termijn toe te kennen. Het gevolg is dat aanvraagdossiers ‘ontvankelijk’ worden verklaard en voor onbepaalde tijd op een wachtlijst belanden. Deze wachtlijst is binnen de onroerendergoedsector al jaren een bittere realiteit.

Premie-aanvragen volgens de standaardprocedure hebben een beperkte financiële scope (het ‘subsidieerbare bedrag’ is beperkt tot 25.000 euro) en kunnen vlot worden gehonoreerd, maar voor (ontvankelijke) premie-aanvragen volgens de bijzondere procedure geldt deze financiële beperking niet. Voor premies volgens de bijzondere procedure omvatte de wachtlijst eind 2019 nog 456 dossiers voor een totale premieverwachting van 239.187.901,14 euro. Bijna driekwart van die lijst wordt bepaald door dossiers uit 2014 en 2015, die nog zijn ingediend in toepassing van de vroegere restauratiepremiereregeling. De grootteorde van het jaarlijks beschikbare budget voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure is 75 miljoen euro. Met andere woorden: een meerderheid aan dossiers wacht al minstens 5 jaar op een premie, en het toekenningsritme biedt geen perspectief op soelaas op korte termijn. Er kan dus bezwaarlijk worden gesteld dat de premie binnen redelijke termijn volgt op het ontvankelijk verklaren van de aanvraag.

De Inspectie van Financiën drong er al herhaaldelijk op aan om paal en perk te stellen aan deze problematiek, en het oplossen van de wachtlijst is dan ook (opnieuw) een belangrijk thema in de beleidsnota 2019-2024 voor het beleidsveld onroerend erfgoed. In uitvoering daarvan wordt gewerkt aan maatregelen om de wachtlijst weg te werken, en om de regelgeving op een doordachte manier te wapenen tegen nieuwe wachtlijsten. In beide gevallen is de haalbaarheid van onderlinge engagementen een belangrijk uitgangspunt, zowel voor de premienemer als de premieverlenende overheid. In afwachting van het uitrollen van deze maatregelen, blijft het echter wel mogelijk om nieuwe premie-aanvragen in te dienen, en blijft de wachtlijst dus aangroeien.

Het voorliggende ontwerpbesluit beoogt daarom het inlassen van een bepaling in het Onroerenderfgoedbesluit, die de Vlaamse regering de mogelijkheid biedt om het aanvragen van premies volgens de bijzondere procedure stop te zetten. Het is de bedoeling deze bepaling ook meteen toe te passen.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1, 2 en 5

Conform deze artikelen wordt onder hoofdstuk 'Premies', afdeling 'Erfgoedpremies' de onderafdeling 'De volgorde van toekenning van de erfgoedpremie bij de bijzondere procedure' geschrapt, met name artikel 11.2.6 en de hieraan gerelateerde overgangsbepaling onder artikel 13.3.7.

Artikel 11.2.6 bepaalt dat de toekenning van erfgoedpremies voor aanvragen ingediend volgens de bijzondere procedure verloopt in chronologische volgorde, bepaald op basis van de datum waarop het agentschap zich inhoudelijk akkoord verklaart met de vooropgestelde beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten. Het artikel regelt in afwijking hiervan drie structurele voorafnames (dossiercategorieën die te allen tijde voorrang krijgen bij de toekenning) en voorziet de mogelijkheid dat bij ministerieel besluit bijkomende voorafnames worden bepaald. De in het Onroerenderfgoedbesluit geregelde bepaalde voorafnamecategorieën zijn: (1) aanvragen van een bijkomende erfgoedpremie ten gevolge van onvoorziene meer- of bijwerken, (2) actualisaties naar aanleiding van de verhogingen van de prijsherzieningsindexen S en I en (3) aanvragen voor een erfgoedpremie voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten die vermeld zijn in een goedgekeurd beheersplan.

Conform artikel 13.3.7 worden aanvragen voor een onderhoudspremie, restauratiepremie, landschapspremie of premie voor archeologie ontvankelijk verklaard voor de inwerkingtreding van dit besluit, gelijk gesteld aan een aanvraag van een erfgoedpremie voor werkzaamheden of beheersmaatregelen opgenomen in een goedgekeurd beheersplan.

Het principe om premies toe te kennen in de volgorde waarin de aanvragen zijn ontvangen en goedgekeurd is op zich redelijk, maar botst met de noodzaak om bepaalde categorieën aanvragen toch met voorrang te behandelen. De huidige volgorderegeling zoekt een compromis, maar de voorafnameregeling vertegenwoordigt en veroorzaakt zelfs los van de huidige wachtlijst een dermate grote vraag dat er amper budgettaire ruimte is om dossiers te honoreren die niet tot een voorafnamecategorie behoren. Door hun grote en aangroeiende aantal dreigt er zelfs een wachtlijst voor voorafnamedossiers te ontstaan. De volgorderegeling verhindert niet alleen de efficiënte en eerlijke afbouw van de huidige wachtlijst, ze blijkt ook gewoon tegendoelmatig te zijn. Daarom wordt voorgesteld ze volledig te desactiveren, zodat ze bij volwaardige toepassing van de premiereregeling geen verdere problemen kan veroorzaken.

Artikel 3

Dit artikel voorziet het inlassen van een nieuw inleidend artikel in het Onroerenderfgoedbesluit, hoofdstuk 'Premies', afdeling 'Erfgoedpremies', onderafdeling 'Aanvragen van een erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure'. Dit artikel krijgt het nummer 11.2.27, het huidige inleidende artikel 11.2.27 wordt 11.2.27/1.

In toepassing van dit nieuwe artikel kan de Vlaamse Regering beslissen om de toepassing van de aanvraagprocedure van betreffende onderafdeling te schorsen als de beschikbare kredieten op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap onvoldoende zijn om nieuwe premies volgens de bijzondere procedure toe te kennen binnen een redelijke termijn. De huidige toestand, waarbij grote aantallen premie-aanvragen nog op een premie wachten, en de wachttijd minstens 5 jaar bedraagt, is illustratief voor wat als een onredelijke situatie wordt beschouwd.

De schorsing blijft effectief tot de Vlaamse regering beslist om ze op te heffen.

De schorsing geldt enkel voor aanvragen die vanaf de begindatum van de schorsingsperiode worden ingediend. Aanvragen die daarvoor worden ingediend en voor zover ze ontvankelijk kunnen verklaard worden, vallen niet onder de schorsing en kunnen dus worden behandeld.

Artikel 4

Dit artikel voorziet het inlassen van een bepaling in het Onroerendergoedbesluit, hoofdstuk 'Premies', afdeling 'Meerjarenpremieovereenkomsten voor grote of langdurige werkzaamheden aan of in beschermde goederen of erfgoedlandschappen', die het onmogelijk maakt om in de periode van schorsing vermeld in het nieuwe artikel 11.2.27 nieuwe meerjarenpremieovereenkomsten af te sluiten. In toepassing van de meerjarenpremieregeling kunnen immers volgens een afgesproken ritme premiedossiers worden ingediend volgens de bijzondere procedure en moeten deze voorrang krijgen bij de premie-toekenning. Ook nieuwe meerjarenpremieovereenkomsten genereren dus druk op het premiestelsel en op de wachtlijst, en het is in de lijn van het voorstel om deze te vermijden.

Premieaanvragen op basis van meerjarenpremieovereenkomsten afgesloten voor de schorsingsperiode vallen niet onder de schorsing en kunnen dus worden behandeld.

Artikel 6

Dit artikel formuleert geen datum van inwerkingtreding. Dit betekent dat de inwerkingtreding start tien dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad. Het is de bedoeling dat de Vlaamse regering bij de definitieve goedkeuring de nieuwe regeling ook meteen toepast door het nemen van een schorsingsbeslissing die ingaat op de dag van inwerkingtreding ervan.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het schorsen van de mogelijkheid om erfgoedpremies aan te vragen volgens de bijzondere procedure en om nieuwe meerjarenpremieovereenkomsten af te sluiten zal impact hebben op formele dossierstromen en op de aangroei van de wachtlijst. Door de omvang van de bestaande wachtlijst zal het voorstel geen merkbare budgettaire impact hebben: de wachtlijst wordt idealiter gewoon sneller opgelost, maar aan het huidige premietoekenningsritme zal dit nog enkele jaren duren. Zonder verdere aanpassingen aan het onroerendergoedpremiesysteem zal de potentiële vraag echter niet verminderen.

B. ESR-TOETS

We rekenen alle premies aan op één begrotingsartikel: QG0-1QGG2CB-WT met als omschrijving 'kwaliteit van onroerendergoed(zorg) - ondersteunen van een kwaliteitsvol erfgoedbeheer'.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het schorsen van de mogelijkheid om erfgoedpremies aan te vragen volgens de bijzondere procedure en om meerjarenpremieovereenkomsten af te sluiten zal resulteren in minder te behandelen formele aanvragen, maar niet noodzakelijk in een verminderde opvolging van voortrajecten. De schorsing van de aanvraagprocedure kan immers door de Vlaamse Regering worden opgeheven en niets sluit

verdere dossiervoorbereiding uit. Een verdere aanpassing van het premiesysteem is in dit licht wenselijk.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Door het schorsen van de mogelijkheid om erfgoedpremies aan te vragen volgens de bijzondere procedure en om meerjarenpremieovereenkomsten af te sluiten zullen lokale en provinciale besturen, die belangrijke klanten zijn van het premiesysteem, geen beroep kunnen doen op deze vorm van erfgoedpremies.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van de aanvraagprocedures in het Onroerenderfgoedbesluit voor erfgoedpremies bijzondere procedure en voor meerjarenpremieovereenkomsten;
- 2° de Vlaamse minister van financiën en begroting, wonen en onroerend erfgoed
 - 2.1. te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de SARO in te winnen;
 - 2.2. te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering, na advies van de SARO, het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE